

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2014. Цей переклад було замовлено за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду. Для отримання додаткової інформації див. повне посилання на авторське право в кінці цього документу.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційний бюлетень з практики Суду № 173

Квітень 2014 року

**«Magyar Keresztény Mennonita Egyház та інші проти Угорщини» -
заяви №№ 70945/11, 23611/12, 26998/12 та інші
Рішення від 8.4.2014 року [Секція II]**

Стаття 11

Стаття 11-1

Свобода об'єднання

Щоб відновити право на одержання матеріальної підтримки від держави, релігійні організації-заявники повинні були пройти перереєстрацію і отримати статус офіційних церков: *порушення*

Факти – Відповідно до закону про церкви від 2011 року, прийнятого з метою подолання проблем, пов'язаних з тим, що деякі церкви використовували державні кошти у своїх інтересах, було запроваджено дворівневу систему визнання церков. Згідно з цим законом ряд церков було віднесено до категорії офіційних, і такий статус давав їм право й далі користуватися певними грошовими і податковими привілеями, отримуваними від держави на цілі здійснення діяльності, пов'язаної з віросповіданням.

Заявниками є релігійні громади, а також священнослужителі та члени таких громад. Релігійні організації-заявників, які до прийняття закону від 2011 року, були зареєстрованими церквами і отримували державне фінансування, не було включено до переліку церков, яким автоматично було надано статус офіційних. Після винесення рішення Конституційним судом такі релігійні об'єднання і громади, як організації-заявники, могли продовжувати функціонувати як церкви і називати себе церквами. Але закон від 2011 року залишався чинним і вимагав від таких релігійних організацій подання до Парламенту заявки на реєстрацію їх як офіційних церков, якщо вони мали намір відновити доступ до матеріальних переваг і пільг. Шанси на отримання тією чи іншою релігійною організацією статусу офіційної церкви залежали від кількості її членів та тривалості її існування, а також від доведення факту відсутності будь-якої небезпеки з її боку для демократії.

Право – Стаття 11 (взята у поєднанні зі статтею 9): Виключення заявників з реєстру церков становило втручання в їхні права, закріплені у статтях 9 і 11. Такий захід було застосовано на підставі закону від 2011 року з легітимною метою недопущення отримання обманним шляхом матеріальної підтримки від держави організаціями, які заявляли про здійснення ними релігійної діяльності. Далі Суд розглянув питання про те, чи було це втручання необхідним у демократичному суспільстві.

Стаття 11, взята у поєднанні зі статтею 9, не гарантує релігійним організаціям права мати певний правовий статус. Держава повинна лише забезпечити, щоб вони мали

можливість набути правосуб'єктність як суб'єкти цивільного права. Проте Суд не міг не зважити на можливість виникнення ситуації, в якій прихильники певної релігії відчуватимуть, що їх просто терплять (але особливо не вітають), якщо держава відмовиться визнати і підтримати їхню релігійну організацію, водночас надавши такі привілеї іншим конфесіям. Така ситуація з усвідомленням неповноцінності позначається на свободі сповідувати свою релігію. Крім того, Уряд не продемонстрував, що за оцінками влади для вирішення цієї проблеми не було менш радикальних шляхів, таких як запровадження відповідного судового контролю або розпуск церков, які виявилися організаціями, загрузлими у зловживаннях. Результатом прийняття оскаржуваного закону стало позбавлення існуючих і діючих церков наявного у них правового статусу, що в деяких випадках призвело до серйозних наслідків для їхнього матеріального становища та репутації.

Що стосується дворівневої системи визнання церков, то пов'язані з нею питання можуть як такі належати до питань, які держава вирішує в межах свого поля розсуду, і така система, як правило, обумовлена історико-конституційними традиціями країни, в якій вона запроваджена. Проте Уряд не навів переконливих доказів на підтвердження того, що перелік офіційних церков, передбачений законом про церкви від 2011 року, повною мірою відображав історичну традицію Угорщини. Відмова в реєстрації через неподання інформації про зміст учень може бути виправданою з огляду на необхідність з'ясування, чи становить конфесія, яка домагається офіційного визнання, якусь небезпеку для демократичного суспільства. Але заявники вже протягом кількох років законно здійснювали свою діяльність в Угорщині як релігійні громади, і не було доказів, що коли-небудь порушувалося провадження, щоб оспорити їхнє право на існування з посиланням на те, що їхня діяльність незаконна чи характеризується зловживаннями. Тому аргументи на обґрунтування вимоги проходження ними перереєстрації повинні були б бути досить вагомими і переконливими.

Слід зазначити, що свобода сповідувати свою релігію або переконання не означає, що організації-заявники чи їхні члени повинні мати право на отримання додаткового фінансування з державного бюджету. З іншого боку, привілеї, отримувані релігійними громадами, допомагають їм у реалізації релігійних цілей і, отже, органи державної влади зобов'язані при їх наданні дотримуватися нейтралітету. Якщо держава добровільно вирішила надати релігійним організаціям такі права, вона не може допускати дискримінації при їх наданні, скороченні чи скасуванні. Крім того, держава має значну свободу вибору при визначенні форм співпраці з різними релігійними громадами, включаючи можливість зміни отримуваних ними привілеїв шляхом законодавчих заходів. Але обов'язок держави дотримуватися нейтралітету означає, що при виборі партнерів серед релігійних громад вона має виходити з очевидних критеріїв, маючи на меті виключити можливість виникнення ситуацій, зумовлених релігійними мотивами, в яких прихильники певної громади почуватимуть себе громадянами другого класу внаслідок меншої прихильності держави до їхньої громади. У цій справі скасування пільг торкнулося лише певних конфесій, включаючи заявників.

Суд не виявив жодних ознак перешкоджання релігійним організаціям-заявникам займатися релігійною діяльністю як юридичним особам. Проте згідно з чинним законодавством певні види релігійної діяльності, здійснювані церквами, були недоступні релігійним об'єднанням, і це позначалося на їхньому праві на свободу колективного віросповідання. Тому така дискримінаційна диференціація не відповідала принципу державного нейтралітету і була позбавлена об'єктивних підстав.

Суд дійшов висновку, що, повністю позбавивши заявників церковного статусу при запровадженні політично заангажованої процедури перереєстрації, правомірність якої викликала сумнів, замість того, щоб застосувати менш жорсткі заходи, та поставившись до заявників інакше, ніж до офіційних церков, не лише в питанні можливостей співпраці, але також у питанні надання пільг, призначених для підтримки діяльності, пов'язаної з віросповіданням, органи влади таким чином не виконали свого обов'язку з дотримання нейтралітету по відношенню до релігійних організацій-заявників. Аналіз

цих обставин у сукупності і окремо показав, що оскаржуване втручання не можна вважати таким, що відповідає «нагальній суспільній потребі».

Висновок: порушення (п'ять голосів проти двох).

Стаття 41: Констатація порушення становить справедливую сатисфакцію за моральну шкоду, спричинену п'ятьом заявникам-фізичним особам. Розгляд питання стосовно організацій-заявників відкладено.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини

Цей стислий виклад, підготовлений канцелярією Суду, не є зобов'язальним для Суду.

Щоб перейти до інформаційних бюлетенів з практики Суду, натисніть [тут](#)

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2014.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду; також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Його можна завантажити з бази рішень Європейського суду з прав людини HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-яких інших баз даних, в яких Суд його також розмістив. Його можна відтворювати в некомерційних цілях за умови, що будуть зазначені повна назва справи та посилання на авторське право і Цільовий фонд «Права людини». Для використання будь-якої частини цього перекладу в комерційних цілях слід звертатися за наступною адресою: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.